

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
кафедра соціальної психології та психології розвитку

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор (заступник директора)
з навчальної роботи

“ ” 20 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузі знань 05 Соціально-поведінкові науки

(шифр і назва напрямку)

спеціальності_053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма «Психологія»

(назва спеціалізації)

факультет філософський

Івано-Франківськ – 2019 р.

Робоча програма дисципліни «організаційна психологія» для студентів за напрямом підготовки 05 «Соціально-поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», освітня програма «Психологія».

Розробник: професор кафедри соціальної психології та психології розвитку, доктор психологічних наук Пілецька Л. С., професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології та психології розвитку, протокол від «29» серпня 2019 р. № 1.

Завідувач кафедри соціальної психології

Л. Д.Заграй

(_____)

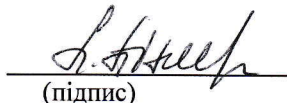

(підпис)

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету.

Протокол від «5» вересня 2019 р. № 1

Голова

(підпис)

(Пілецька Л. С.)
(прізвище та ініціали)

@Пілецька Л.С., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 053 психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		ІХ-й	ІХ-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		12 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
Індивідуальні завдання: __ год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35,5%: 64,5%

для заочної форми навчання – 8,8%: 91,2%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Організаційна психологія» є формування у студентів комплексу загальних та спеціальних компетентностей у сфері психологічного супроводу функціонування сучасних організацій, заснованих на сучасних методах впливу для посилення ефективності використання і розвитку потенціалу працівників.

Загальні компетентності

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності

Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати:

Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.

Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги.

Рефлексувати і критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Виявляти і вирішувати соціально-психологічні проблеми особистості у великих і малих групах.

Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади вивчення проблем організаційної психології

Тема 1. Предмет і статус організаційної психології як комплексної практико-орієнтованої наукової дисципліни

Поняття «організаційна психологія» в категоріальному вимірі наук. Предмет дослідження організаційної психології. Взаємозв'язок з іншими науками. Три способи виявлення природи організаційної психології як академічної дисципліни, що запропоновані А. Фернемом. Розділи, з точки зору Б. Басса та Г. Баррета, на які ділиться індустріальна і організаційна психологія. Е. Шайн виділяє п'ять основних психологічних проблем організацій. Традиційні проблеми організаційної психології. Періоди становлення і розвитку організаційної психології. Рівні аналізу організаційної психології. Загальнопсихологічні і спеціалізовані методи в організаційній психології (спостереження, бесіда, інтерв'ю, анкетування, тестування, соціометрія), фотографія робочого дня, хронометраж, трудовий метод, самоспостереження професіонала, аналіз продуктів діяльності, аналіз експертних оцінок.

Тема 2. Теорії організацій. Історія та стан теорії організаційного управління

Ранні теорії організації: бюрократична модель організації, організація як трудовий процес. Організація як машина. Організація як громада. Теорія «Х» та теорія «У». Теорія ефективної організації. Системні теорії організацій. Організація як відкрита система. Соціотехнічна модель організації. Концепція управління за цілями. Теорія організаційного потенціалу. Теорія «7-S». Інтеракціоністична модель організації. Ситуаційні теорії організації.

Тема 3. Психологічні ознаки організації

Основні ознаки соціальної організації. Визначення формальної структури організації. Види організаційних структур. Особливості структур. Принципи в

основі раціональності формальної структури організації. Фактори, що впливають на вибір організаційної структури чи сфери життєдіяльності організації. Показники ефективності діяльності організації.

Змістовий модуль 2 . Психологічні характеристики організації

Тема 4. Психологічні механізми мотивації персоналу

Психологічна структура мотивації і форми мотивів. Ставлення до праці. Мотиваційний елемент ставлення до праці. Змістовні теорії мотивації, процесуальні теорії мотивації. Вітчизняні дослідження мотивації праці. Вплив змісту, форми організації праці та характеристик особистості на трудову мотивацію. Проблеми стимулювання праці. Основні системи методів поліпшення мотивації працівників і підвищення результативності їх праці: економічні методи, управління по цілях, збагачення праці, метод співучасті або залучення працівників. Ефективність праці і трудова мотивація.

Тема 5. Комунікації в організаціях

Організація як система комунікацій та її основні цілі. Структура процесу комунікації. Види та засоби комунікації. Типи комунікативних мереж. Формальні і неформальні канали комунікацій. Бар'єри комунікацій в організаціях: міжособистісні та організаційні. Умови породження чуток в організації. Регулювання інформаційних потоків. Системи зворотного зв'язку в управлінському процесі. Конфлікти в організації. Типології конфліктів. Структурні методи управління конфліктами. Конфлікт як розвиток відносин: конфронтація, компроміс, комунікація. Стратегії поведінки в конфлікті.

Тема 6. Управління і влада в організації. Менеджер в організації. Влада.

Влада і вплив. Загальне поняття. Джерела влади в організації. Вплив переконання та участь. Ситуаційна модель влади. Баланс влади в організації. Класифікація джерел влади Дж. Френча і Б. Рейвен. Лідерство і влада. Теорії лідерства. Влада і вплив лідера. Ефективне лідерство. Керівник і лідер - відмінність і схожість. Характеристики особистості ефективного керівника. Поведінкові теорії: стиль керівництва. Традиційні (нормативні) підходи. Ситуаційні підходи до ефективного лідерства. Нові підходи до лідерства: теорія атрибутивного лідерства, харизматичне і трансформаційне лідерство. Критерії оцінки ефективності керівництва.

Тема 7. Групи в організації

Формальні і неформальні групи в організаціях. Типи формальних груп. Розвиток неформальних груп та їх характеристики (соціальний контроль, згуртованість, неформальне лідерство). Взаємодія формальних і неформальних груп в організації. Міжгрупові проблеми в організаціях. Міжгрупова диференціація та інтеграція. Міжгрупове порівняння. Прояви інгрупового фаворитизму і аутгрупової дискримінації в організації.

Тема 8. Організаційна культура та розвиток

Організаційна (корпоративна) культура як складне, багаторівневе і неоднорідне утворення. Зміст організаційної культури і її структура (Е. Шайн). Характеристики організаційної культури. Функції організаційної культури та різноманітні шляхи її формування. Типи організаційної культури (Г. Хофстеде, Л. Костянтин, Р. Хенді, Т.Ю. Базаров).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		Л	П	Ла б	Ін д	с.р .		Л	П	ла б	Ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Теоретичні засади вивчення проблем організаційної психології												
Тема 1. Предмет і статус організаційної психології як комплексної практико-орієнтованої наукової дисципліни	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 2. Теорії організацій. Історія та стан теорії організаційного управління	10	2	2	-	-	6	6	-	-	-	-	6
Тема 3. Психологічні ознаки організації	18	2	2	-	-	14	18	2	-	-	-	16
Змістовий модуль 2 . Психологічні характеристики організації												
Тема 4. Психологічні механізми	14	2	2			10	14	2	-	-	-	12

мотивації персоналу													
Тема 5. Комунікації в організаціях	16	2	4			10	12	-	-	-	-		12
Тема 6. Управління і влада в організації. Менеджер в організації. Влада.	4	-	2			2	4	-	2				2
Тема 7. Групи в організації	6		2			4	4						4
Тема 8. Організаційна культура та розвиток	14	2	2			10	4						4
Усього годин	90	1 2	1 8	-	-	60	90	6	2	-	-		82

5. Самостійна робота (денна і заочна форма)

№ теми	Назва теми	Кількість Годин
1	Підготувати реферати на теми: «Формування організаційної психології як науки». «Специфіка психології організації як галузі наукового знання та практики». «Основні психологічні проблеми в організаціях». «Психологічні проблеми в організаціях різного типу». «Використання соціально-психологічних методів в діагностиці організації».	4/6
2	1. Які центральні принципи організації «Х» та організації «У» (відповідно до теорії МакГрегора)? 2. Охарактеризуйте чинники ефективної організації Ренсіса Лайкерта («Система-4») 3. Які основні особливості системного підходу у визначенні сутності організації? Підготувати реферати на теми:	6/6

	<p>1. Концепція людських відносин (Ф. Ретлізбергер, Е. Мейо, У. Діксон).</p> <p>. Мотиваційно-гігієнічна теорія (Ф. Херцберг).</p> <p>. Теорія організаційного лідерства (У. Бенніс).</p> <p>. Теорія «навчальної організації» (К. Арджирис).</p> <p>. Концепція емоційного інтелекту (Д. Гоулман).</p>	
3	<p>1. Перелічіть основні ознаки соціальної організації.</p> <p>2. Як визначається формальна структура організацій?</p> <p>3. Які види організаційних структур ви знаєте? Які особливості цих структур?</p> <p>4. Який принцип лежить в основі раціональності формальної структури організації?</p> <p>5. Назвіть фактори, що впливають на вибір організаційної структури чи області життєдіяльності організації.</p> <p>6. Які показники характеризують ефективність діяльності організації?</p>	14/16
4	<p>1. Проаналізуйте теорію мотивації до трудової діяльності Д. МакКлелланда.</p> <p>2. Проаналізуйте мотиваційно-гігієнічну теорію мотивації до трудової діяльності Ф. Герцберга.</p> <p>3. Проаналізуйте теорію трудової мотивації Д. Аткинсона.</p> <p>4. Проаналізуйте теорію очікувань В. Врума як мотивацію до трудової діяльності.</p> <p>5. Проаналізуйте теорію мотивації до трудової діяльності Л. Портера-Е. Лоулера.</p> <p>6. Розкрийте зміст теорії постановки цілей Е. Лока.</p> <p>7. Які методи стимулювання мотивації до трудової діяльності ви знаєте? Проаналізуйте результативність цих методів.</p>	10/12
5	<p>Перерахуйте рівні реалізації комунікативної функції спілкування в організації.</p> <p>Якими правилами користуються в організації при внутрішньому обміні інформацією?</p> <p>Охарактеризуйте особливості організаційних конфліктів.</p> <p>З яких зв'язків складається створювана керівником комунікативна мережа?</p> <p>З ким можуть комунікувати члени групи в мережах типу «гурток»?</p>	10/12

	Дайте визначення поняттю «комунікаційний стиль».	
6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що означає в сучасному розумінні стиль керівництва? 2. Які три стилі керівництва, що стали класичними, вперше виділив в 30-і роки ХХ століття К. Левін? 3. Дайте визначення поняттю «влада» та визначіть її функцію в організації. 4. Охарактеризуйте теорію лідерства Ф. Фідлера. 5. Охарактеризуйте теорію лідерства Херси-Бланшар. <p>Назвіть сучасні підходи до проблеми керівництва.</p>	2/2
7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що є головною умовою для формування робочих груп? 2. Як називаються групи, створені за рішенням керівництва для виконання цілей організації? 3. На основі чого утворюються неформальні групи? 4. Що має на увазі Л. Фестінгер, коли говорить про суму всіх сил, діючих на членів групи, щоб утримувати їх в ній? 5. Назвіть психологічні та управлінські прийоми подолання групового однодумності? 6. З яких компонентів складається структура групи? 7. Які існують види міжгрупових відносин? 	4/4
8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняттю «організаційна культура» та охарактеризуйте її функції і компоненти. 2. Аналізуючи структуру організаційної культури, Е. Шайн виділяє три її рівня. Назвіть їх. 3. Існує три можливих поєднання змін в поведінці і культурі в організації. Опишіть їх. 5. Які умови зміни культури в організації ви знаєте? 	10/4
	Всього	60/82

6. Індивідуальні завдання

1. Розробити структуру соціально-психологічного тренінгу командної роботи в організації.

2. Скласти кейс мотиваційних прийомів та технік як засобів впливу на покращення роботи команди. Описати виробничі ситуації з деструктивними проявами в командному спілкуванні.
3. Скласти портфоліо антистресових технік.
4. Апробувати новітні психологічні технології в роботі команди та стресс-менеджменту

7. Методи контролю

1. В процесі викладання використовуються наступні методи: репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, пояснювально-ілюстративний, метод проблемного викладання та інтерактивні методи.

Використовується три види контролю: поточний, модульний і підсумковий.

Поточний контроль здійснюється у формі оцінок за різні види аудиторної та самостійної роботи – активність на семінарах (участь у обговоренні питань, у дискусіях тощо), результати виконання завдань, підготовки і презентації рефератів та ін.

Модульний контроль (тематичне оцінювання з модулю) здійснюється на засаді письмової контрольної роботи, яка складається з двох частин: по-перше, питання за змістом аудиторної роботи, по-друге, виконання завдання із самостійного опрацювання певних питань курсу, більша частина яких потребує творчого підходу до змісту.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Програмові вимоги З дисципліни «Організаційна психологія»

1. Поняття «організаційна психологія».
2. Предмет дослідження організаційної психології.
3. Три способи виявлення природи організаційної психології як академічної дисципліни, що запропоновані А. Фернемом.
4. Основні психологічні проблеми організацій за Е.Шайном.
5. Розуміння організації в теорії наукового управління.
6. У чому полягає принципова різниця між концепцією організації Мейо і його послідовників і більш ранніми концепціями Вебера, Тейлора, Файоля?
7. Центральні принципи організації «Х» та організації «У» (відповідно до теорії Мак Грегора).
8. Чинники ефективної організації Ренсіса Лайкерта («Система-4»).
9. Основні ознаки соціальної організації.
10. Показники ефективності діяльності організації.
11. Підходи до мотивації трудової діяльності в зарубіжній психології, перелічіть їх.
12. Теорія мотивації до трудової діяльності Д. Мак Клелланда, мотиваційно-гігієнічна теорія мотивації до трудової діяльності Ф. Герцберга, теорія трудової мотивації Д. Аткинсона, теорія очікувань В. Врума як мотивацію до трудової діяльності, теорія мотивації до трудової діяльності Л. Портера-Е. Лоулера.
13. Рівні реалізації комунікативної функції спілкування в організації.
14. Особливості організаційних конфліктів.
15. Дайте визначення поняттю «комунікаційний стиль».
16. Назвіть п'ять стилів міжособистісної комунікації в організації.
17. Перелічіть найчастіші бар'єри комунікацій в організаціях.
18. Дайте визначення поняттю «влада» та визначіть її функцію в організації.
19. Охарактеризуйте теорію лідерства Ф. Фідлера.
20. Характеризуйте теорію лідерства Херси-Бланшар.
21. Назвіть психологічні та управлінські прийоми подолання групового однодумності.
22. Компоненти структури групи.
23. Види міжгрупових відносин.
24. Дайте визначення поняттю «організаційна культура» та охарактеризуйте її функції і компоненти.
25. Аналізуючи структуру організаційної культури, Е. Шайн виділяє три її рівня. Назвіть їх.
26. Існує три можливих поєднання змін в поведінці і культурі в організації. Опишіть їх.
27. Умови зміни культури в організації.

9. Рекомендована література

1. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология. Учебник для вузов. СПб., 2001.
2. Занковский А.Н. Организационная психология: Учебное пособие для вузов. М.: Флинта, 2002.
3. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: Навч. посібник. К.: Либідь, 2004. 424с.
4. Кирхлер Э., Родлер К. Мотивация в организациях. Психология труда и организационная психология. Т. 1. Харьков, 2003. 144 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: навчальний посібник/2-ге видання, доповнене; Рек. МОН. К.: Академвидав, 2010. 544 с.
6. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / За наук. ред. С.Д.Максименка, Л.М.Карамушки, Т.В.Зайчикової. 2-е вид., перероб. та доповн. К.: Міленіум, 2006. 368с.
7. Почебут Л.Г., Чикер В.А. Организационная социальная психология: Учебное пособие. СПб.: Речь, 2000. С. 48-126.
8. Найдьонов М. Формування системи рефлексивного управління в організаціях. Київ, 2008. 484 с.
9. Технології роботи організаційних психологів. / За науковою редакцією Л.М.Карамушки. К., 2005. 359 с.